

Someron esi- ja perusopetuksen
TASA-ARVOSUUNNITELMA
2017-2019

Somero

Somero

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö esiopetuksessa	4
2.1 Opetuksen arviointi	7
3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö Someron perusopetuksen kouluissa	7
4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet	8
4.1. Opetuksen järjestäminen	8
4.2 Opintosuoritusten arviointi	9
4.3 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide	10
4.4. Etninen tausta, kansallisuus ja kieli	10
4.5 Seksuaalinen suuntautuminen	10
4.6. Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy	11
4.7 Vammaisuus ja terveydentila	12
5. Toiminta syrjintä - ja häirintätapauksissa	12
5.1. Toiminta kouluilla	13

Somero

1. Johdanto

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta. Someron kaupungin perusopetuksen koulujen tasa-arvosuunnitelma perustuu lakiin naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutokseen (1329/2014) 5a§. Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Tasa-arvoisessa koulussa tyttöjä ja poikia kohdellaan tasapuolisesti kaikissa koulupäivän tilanteissa. Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että sukupuolesta riippumatta kaikilla on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.

Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain tarkastetaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa.

Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (PoL 6§)

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325 6 § edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä myös yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja että kouluissa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava myös yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Ilman asenteellisia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden

Somero

edistämiseksi tehtävät toimenpiteet jäävät vaikutuksiltaan pinnallisiksi ja lyhytkestoisiksi.

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää. Syrjintää on se, kun henkilöä tai ryhmää kohdellaan eri tavoin kuin muita jonkin ominaisuuden perusteella ilman, että kohtelulle on hyväksytty oikeutus. Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai se voi johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota.

Tasa-arvolaisissa mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat

- välitön syrjintä (yksilön tai ryhmän kohtelevinen eri tavoin kuin muita)
- välillinen syrjintä (toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan)
- piilosyrjintä (vähättely, poissulkeminen, tuen puute tai sivuuttaminen)
- seksuaalinen syrjintä
- sukupuoleen perustuva syrjintä
- häirintä
- epäasiallinen kohtelu

Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen. Perustuslaissa syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla.

2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö esiopetuksessa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet määrittelevät:

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja

Somero

sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyhteyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla.

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin sekä kotien erilaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta.

Esiopetuksessa noudatetaan kestäväen elämäntavan periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamaton.

Somero

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Toimintaa kehitetään inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä.

Esiopetuksessa lapsia kohdellaan samanarvoisesti riippumatta heidän etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään.

Esiopetuksessa työskentelevä henkilökunta havainnoi ja tukee lasten välistä positiivista vuorovaikutusta sekä tarvittaessa puuttuu välittömästi mahdolliseen kiusaamiseen. Aikuisen iloitsee yhdessä lapsen kanssa tämän onnistumisesta ja luo välittävän sekä turvallisen ilmapiirin. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ystävällisesti ja toisia kuten myös ympäristöä kunnioittaen. Lapsia ohjataan tunnistamaan ja nimeämään omia tunnetilojaan sekä ymmärtämään toisten tunnetiloja. Tunnetaitoja harjoitetaan tunnekuvien, draaman, keskustelujen ja erilaisten tunnetaito-ohjelmien avulla. Esiopetusryhmässä luodaan turvallinen ilmapiiri, jossa lapsilla on mahdollisuus harjoitella sosiaalisia taitojaan eli kykyä toimia toisten kanssa, ilmaisemaan omia mielipiteitään ja tunteitaan sekä kykyä ratkoa rakentavasti esille tulevia ristiriitatilanteita vertaisryhmässä. Ryhmän henkilöstö antaa positiivisen mallin siitä, miten kanssaihmiä kohdellaan. Lapsi ohjataan arvostamaan ja hyväksymään erilaisuutta sekä arvostamaan ja kunnioittamaan muita ihmisiä. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia leikkiin ja toimintaan ilman sukupuoleen sidottuja asenteita.

Somero

2.1 Opetuksen arviointi

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Somerolla laaditaan jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle henkilökohtainen opetus-suunnitelma, joka toimii jatkumona lapselle aikaisemmin laadittuun yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan (vasuun). Vanhempien/huoltajien kanssa toteutetaan kaksi kertaa lukuvuoden aikana keskustelu lapsen henkilökohtaisen opetussuunnitelman pohjalta.

3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö Someron perusopetuksen kouluissa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsä ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Somero

4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

4.1. Opetuksen järjestäminen

Opetussuunnitelman perusteissa todetaan:

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä.

Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa.

Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. (POPS 2014)

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Someron perusopetuksen kouluissa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tu-

Somero

kea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksessa käytettävät työvälineet, työaineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla. Oppilaat eivät saa joutua epätasa-arvoiseen asemaan esimerkiksi sen vuoksi, että osalla oppilaista on käytettävissä omia digitaalisia laitteita. Mikäli opetukseen sisältyy leirikouluja, retkiä tai opintokäyntejä, jotka ovat maksullisia, varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kouluissamme noudatetaan KiVa- koulu ohjelmaa. Ohjelma tarjoaa koulun henkilökunnalle tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyrkii sitouttamaan kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön. Sen avulla varmistetaan, että kouluissa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään. Kouluissa pyritään toteuttamaan vuosittain kiusaamiskyselyt (esim. KiVa-koulu).

Koulun aikuisten toiminnassa otetaan huomioon oppilaan edun ensisijaisuus, oppilaan oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä oppilaan näkemysten kunnioittaminen.

4.2 Opintosuoritusten arviointi

Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Oppilaan ikä huomioiden oppilasta ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen.

Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin tulee olla oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja opettajan on annettava oppilaalle jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään. Oppilaalle on annettava mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä oppilaan käytös vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Oppilaalla on oikeus saada tietoa opettajalta arviointiperusteiden soveltamisesta häneen. Perusopetuksen päättöarvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein. Koulun sisällä on yhtenäinen arviointikulttuuri.

Somero

4.3 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide

Vakaumuksen perusteella syrjintä on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perustelemine vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämänkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Someron perusopetuksen kouluissa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja elämän arvoja. Ilmapiiri erilaisia vakaumuksia kohtaan on avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen voi johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään kouluissa järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Kouluissa voi vierailta tasapuolisesti eri elämänkatsomuksellisia mielipiteitä edustavia vieraita kuten esimerkiksi uskonnollisten seurakuntien ja yhdistysten edustajia sekä yhteiskunnallisia järjestöjä. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa neuvonnassa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia. Ruokailussa otetaan huomioon vakaumukset sekä erityisruokavaliot.

4.4. Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on syrjinnän ehkäiseminen jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielestä huolimatta. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja sallitaan ja hyväksytään. Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista. Monimuotoista osaamista hyödynnetään kaikessa toiminnassa.

4.5 Seksuaalinen suuntautuminen

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansallisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Somero

Someron perusopetuksen opetussuunnitelman arvoja ovat mm. toisten huomioiminen, erilaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen sekä hyvä ja toista kunnioittava käyttäytyminen. Someron peruskouluissa rakennetaan hyväksyvää, sallivaa ja avointa ilmapiiriä; jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Erilaisia ihmisiä opitaan arvostamaan ja kunnioittamaan osana opetusta.

Kouluissa opiskelevien, työskentelevien ja vierailevien seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan eikä syrjintää sallita.

4.6. Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sillä on yhtymäkohtia kiusaamiseen, mutta häirinnän ei tarvitse aina olla ilkeämielistä. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä,
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimieliisiä vitsejä,
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset,
- seksuaalisesti värityneitä yhteydenottoja tai toimintaa sosiaalisessa mediassa
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia,
- siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys.

Someron perusopetuksen kouluissa opiskelevien tai työskentelevien tulee käyttäytyä asiallisesti ja kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan.

Somero

Someron kaupungin opetussuunnitelman liitteenä olevassa oppilas- ja opiskelijahuolto-suunnitelmassa on myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmassa on kirjattu ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, tarkat toimitaohjeet häirintään puuttumiseksi, toimenpiteet sekä ohjeet niiden arviointiin.

4.7 Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei syrjitä vammaan tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla (ja henkilökuntaan kuuluvalla) on oikeus päättää, mitä hän kertoo koulussa henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Asiasta sovitaan aina oppilaan huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä tai opiskelupaikka osoitetaan kouluun, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia. Näistä sovitaan erikseen asianomaisen ja huoltajan kanssa. Esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla. Esteettömyys (portaat, hissit, ovet, wc-tilat, valaistus, hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit) varmistetaan suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja. Ovien avautumismekanismit suunnitellaan siten, että kaikki voivat käyttää samoja kulkureittejä. Viestintää (verkkosivut, oppaat, esitteet, opetusmateriaali, asiakirjat) kehitetään kaikkien saavutettavaan muotoon.

5. Toiminta syrjintä - ja häirintätapauksissa

- puhutaan, puututaan, muututaan

Puhutaan

Jokaisessa luokassa keskustellaan tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja häirintään liittyvistä asioista. Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumisessa kouluun. Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja tulee arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Kouluilla tulee olla selkeät toimintaohjeet kiusaamistapausten käsittelyyn.

Somerero

Puututaan

Eriarvoiseen kohteluun puututaan herkemmin. Ensisijaisena vastuuhenkilönä on opettaja tai kuka tahansa muu henkilökuntaan kuuluva aikuinen, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.

Tilanne selvitetään keskustelemalla asianosaisten kanssa ja kirjaamalla tapahtumat muistiin sekä määrätään mahdolliset rankaisutoimet. Osapuolten kuulemistilaisuudessa sovitetaan häirinnän loppumisesta ja tehdään selväksi seuraamukset, mikäli sopimus ei pidä. Lisäksi sovitaan seurantatapaaminen.

Asiasta ilmoitetaan aina huoltajille sekä vakavuusasteen mukaan myös koulun oppilashuoltohenkilöstölle esim. kuraattorille. Oppilashuolto huolehtii, että asianosaiset saavat tarvitsemansa tuen. Jos kyseessä on laajempi ilmiö, päätetään yhteisistä toimintatavoista. Mikäli tilanne toistuu, pidetään huoltajien kanssa palaveri, jossa tilannetta selvitetään ja mietitään jatkotoimia. Vakavimmissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Muututaan

Monenlaiset käytännöt ja rakenteet voivat ylläpitää ja tuottaa syrjintää tai häirintää, siksi tarvitaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Tieto lisää tasa-arvoa ja tietämättömyys ylläpitää eriarvoisuutta, siksi koulujen tulee aktiivisesti arvioida toimintansa toteutumista omassa oppilaitoksessaan.

5.1. Toiminta kouluilla

Somerolla perusopetusta antavat koulut laativat vuosittaisen yhdistetyn toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman koulun vuosisuunnitelman yhteydessä. Nämä suunnitelmat perustuvat Someron esi- ja perusopetuksen yhteiseen tasa-arvosuunnitelmaan, joka laaditaan enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on kouluille työkalu, joka tukee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä koulun toiminnassa. Suunnitelmien tulee perustua koulun ja oppilaiden tarpeisiin ja niihin tulee liittyä seuraavat asiat:

Somero

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutamisesta ja tuloksista.

Alkutilanneselvityksessä voidaan kysyä esimerkiksi koulun vuorovaikutus- ja toimintakulttuurista, koulun ilmapiiristä, kiusaamisesta, opetuksesta, oppimateriaaleista sekä seksuaalisesta ja sukupuolen perusteella tapahtuvasta häirinnästä oppilaiden ikätaso huomioon otettuna.

Tasa-arvokysymyksiä on hyvä myös käsitellä oppitunnilla tai teemapäivän puitteissa. Koulussa tehdyn kartoituksen perusteella sovitaan kehittämiskohteet ja mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ne voidaan kirjata vuosisuunnitelmaan. On parempi keskittyä muutaman epäkohdan tehokkaaseen poistamiseen kuin yrittää ratkaista liian monta asiaa samanaikaisesti.

Eriyistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Koulun toiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi keskeisiä kehittämisalueita ovat - syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen - toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteutuminen - osallisuuden lisääminen. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Ilman asenteellisia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävät toimenpiteet jäävät vaikutukseltaan pinnallisiksi ja lyhytkestoisiksi.

Someron perusopetuksen opetussuunnitelman liitteenä on myös ajan tasalla oleva suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Somero

Materiaaleja:

Tasa-arvotyö on taitolaji- Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa- Opetushallituksen julkaisu 2015

http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji.pdf

Tasa-arvolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Yhdenvertaisuuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>